

fulde sider kunne komme til deres ret.»

Fólk hövdu als ekki fantasi til at hugsa sær til, hvat nasisman innibær. Men tey finga annað at siggja.

Danska pressan hjálpti til

Eitt sum gjørdi sitt til hesa stóðu var at danska pressan var rættuliga vinarlig móti nýggja stýrinum í Týskalandi, og politikkurin hjá nasistunum ávirkaði ótrúliga nógv stóðuna hjá donskum bløðum, sum bæði tá og nú vórðu roknað fyrri at vera demokratisk bløð. Her skal nevast eitt óhugnaligt dømi. Tann so-kallaða «krystalnáttin» var í Týsklandi 9. november 1938. Tá varð framdur tann intil tá ringasti yvirgangur móti jøðum. Teir vórðu forfylgdir og dripnir og teirra ognir oyðilagdar sum ongandið áður. Tann 15. november sama ár skrivaði «Jyllandsposten», sum í dag er størsta danska dagblað uttan fyrri Keypmannahavn m.a.:

«Når man har fulgt jødespørgsmålet i Europa i årtier, kan man til en vis grad forstå tyskernes fjendskab overfor jøderne... Selv herhjemme... har man i de senere år bemærket deres uheldige egenskaber... Det er påfaldende mange jøder, som på en lidet tiltalende måde er blevet forgrundsfigurer i svindelaffærer... Men det som vi herhjemme har set af jødernes uheldige sider, er kun en svag afglans af deres virke i de mellem-europæiske og østeuropæiske lande... Man kan indromme Tyskland, at det har ret til at skille sig af med sine jøder. Men til gengæld kan man stille det krav, at det sker på en anstændig vis...»

Og her var talan um at tvangsflyta jøðarnar og talan var tá um til Madagaskar. Men at rokna við at hetta skuldi henda á «anstændig vis» aftaná krystalnáttina var vist ein rættuliga naiv hugsan. Men annars var Jyllandsposten samdur við týsku uppfatanini av hvat «pakki» jøðarnir vóru!

Týskarar lögdu seg longu í 30-unum út í hvat donsk bløð skrivaðu, og tað hövdu teir ongur trupulleikar við heldur. Berlingske Tidende hevði ein heiðurligan blaðmann, sum kallaðist Nicolaj Blædel. Hann ávaraði iðiliga fólk móti teirri stóðugt framvinnandi nasismuni og tí, sum hetta kundi føra við sær. Nicolaj Blædel greiddi soleiðis í eini grein í «Berlingske Tidende» í októbur 1938 frá, at aftaná týsku hersetingina av Tjekkoslóvakíu hendi tað, at fólk vórðu brennimerkt við hagakrossmerkinum. Dagin eftir kundi læst sum viðmerking til hesa frásøgn, at blaðið harmaðist um hetta og metti hesi tíðindi, sum eina «lidet troværdig episode, som kunne give en antydning af hvorledes den tjekkiske befolkning som sådan kan ventes at blive behandlet. Formodninger af denne art ligger »Berlingske Tidende« ansvarlige ledelse fjernt...»

Seinni visti tað seg, at hendingar við brennimerkingini vóru smátung móti tí, sum týskarar annars framdu bæði móti tjekkarum og øðrum.

Men týski gesanturin í Danmark hevði lagt seg út í málið, og leiðslan á blaðnum bakkaði beinanvegin. Seinni varð Blædel eftir týskum kravi noktað at skriva meira í Berlingaranum.

Tað er so sannliga einki nokur sjálffylgja, at pressan sjálvst í einum frium landi er ein verja móti ódemokratiskum hugsunarhátti. Tað er tað sum fólk rokna við, og tí kunnu bløð ið visa seg sum úlv í lambaskinni vera meira vandamikili enn nakað sum helst annað.

At bløð siga seg vera demokratisk prógvur yvirhøvur ikki nakað sum helst.

Lýsingarboykott einki nýtt

Tað er ikki nakað feroyskt uppfinnili at elva til lýsingarbann móti bløðum, sum hava eina «skeiva» meining fyrri á tann

hátt at koma tey við at taka figgarliga grundarlagið undan teimum.

Hetta gjørdi nasistarnir eisini. Í Týskalandi varð fylgt væl við hvat donsku bløðini skrivaðu um teirra stýrslag. Og lýst varð í donskum bløðum í tann mun bløðini vóru vinarliga sinnað móti nasistunum. Hetta eftirlit var í hondunum á einum stovni sum kallaðist «Werberat der Deutschen Wirtschaft», sum hevði sett niður eina nevnd at taka sær av hesi uppgávu. Á einum nevndarfundi tann 24. apríl 1934 finga donsku bløðini hetta ummæli:

Berlingske Tidende: Er týskt vinarligt og lýsing verður viðmælt orsakað av teirri stóru ávirkan, sum blaðið hevur.

Dagens Nyheder: Hetta blað er vorðið meira vinarliga sinnað, og tí er nú í lagi at lýsa her.

Politiken: Ávarað verður móti at lýsa, tí blaðið aftur hevur havt týsktfiggindaligar greinir.

O.s.f.r. Onkur ónd tunga vil vera við, at Politiken tók sær annað skinn um bak og aftur gjørdist verdukt at fáa týskar lýsingar.

Slaktarin úr Polandi fagnaður

Eitt dømi um, hvussu meinaleys donsk bløð hildu nasismuna vera, var tá Hans Frank, lógmalaraðharri Týskalands, var á almennari vitjan í Danmark í 1939. Berlingska Tidende skrivar, at «den kun 39 årige rigsminister har et såre lidet formelt, men vindende væsen». Eitt kvøld hevði hann fyrilestur fyrri limunum í danska lögfrøðingafelagnum um ta nýggju rættarskipanina í Týsklandi. Og Berlingske skrivar, at «efter foredraget var der stort bifald». Formaðurin fyrri lögfrøðingafelagnum talaði aftaná og «dvælede ved det værdifulde samarbejde, der havde fundet sted mellem den danske og tyske juristorganisation». Annars var danska lögfrøðingafelagið í 1941 við til at stovna ein altjóða lögfrøðingafelagsskap við sama Hans Frank sum forseta.

Hesin sami Hans Frank var annars ein av teimum 11 oddamonnunum hjá triðja ríkinum, sum í 1946 vórðu hongdir sum krigsbrotsmenn. Hann hevði verið «gauleitari» í Polandi og eitt av hansara endamálum her var at gera allar polendingar til trælir hjá «harrafólkunum». Hann hevði ábyrgdina av drápum í milliónatali og yvirgang sum als ikki kann greiðast frá. Hann hevði eyknevnið «slaktarin hjá Polandi».

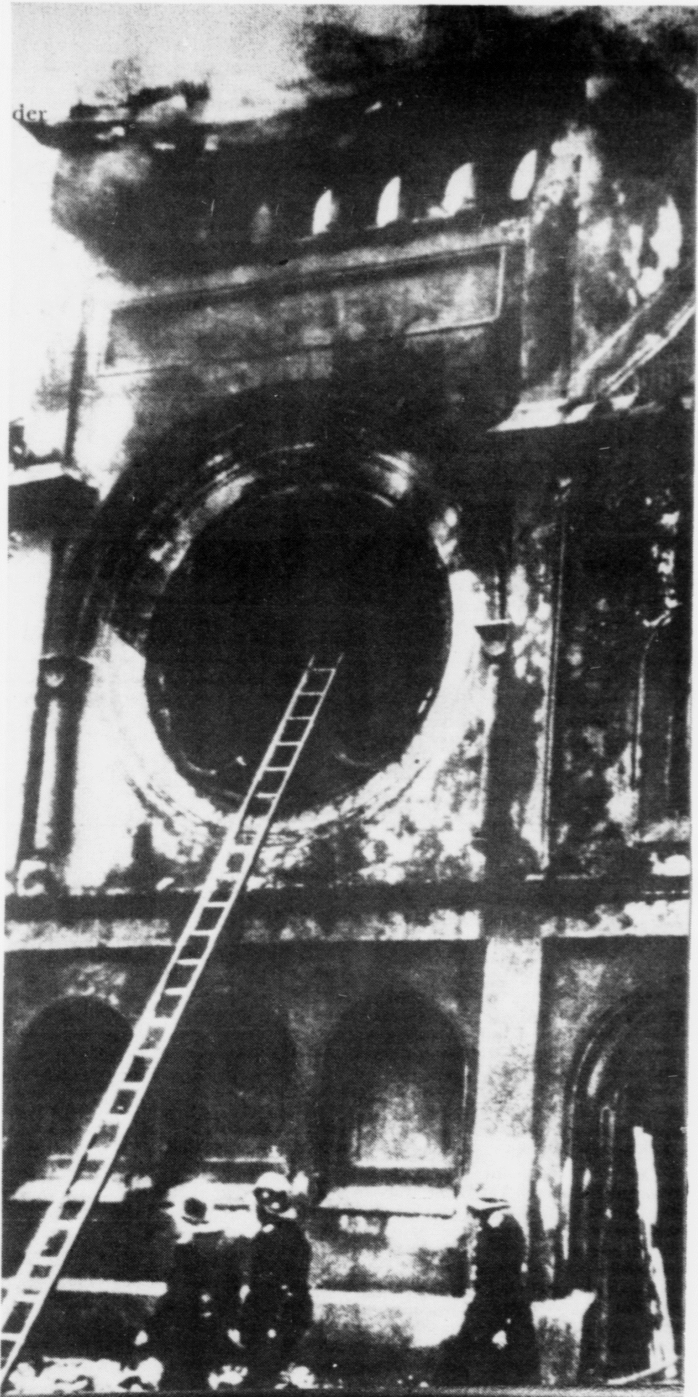
Samstarv millum danskt og týskt politi

Navnið Gestapo stendur í dag fyrri fólkíð sum eitt tað óhugnaligasta fyrbrigði í samband við nasismuna. Gestapo var tann týska lögreglan, men longu í 30-unum var eitt neyvt samstarv millum Gestapo og donsku lögregluna. Tað var so, at tá Hitler hevði fingið valdið í 1933 vóru nógv vinstravend, sum fólðu seg hött. Tað snúði seg bæði sum sosialdemokratir og kommunistar. Nógvir av teimum flýddu til Danmarkar, har teir hildu, at teir kundu føla seg tryggjar. Í Danmark virkaðu teir eisini móti nasistiska stýrinum í teirra heimlandi.

Men hetta var illa dæmt í Danmark, eisini av politikarum. Teir sögdu týskarar hava fingið teirra lógliga valdu stjórn, og tað skuldi eingin úr Danmark blanda seg uppi.

Tað sum verri var, var at nógvir av flóttarmonnunum vóru eftirlýstir í Týskalandi fyrri politisk brotsverk, og danska lögreglan var sera ágrýtin fyrri at hjálpa Gestapo at leita upp hesar «brotsmenn» í Danmark og at fáa teir eftirgjøgjaðar til Gestapo, og merkti hetta ofta tann vissi deyði.

Hetta samstarv helt fram aftaná at

Tað hatur móti jøðum, sum gjøgnum fleiri ár varð potað niður í týska fólkíð, gav rættuligt úrslit tann 9. november 1938. Henda dag varð ein starvsmaður við týsku sendistovuna í París skotin av einum 17 ára gomlum polskum jøða. Henda hending varð nýtt sum páskot fyrri einum yvirgangi móti jøðum og jøðiskum ognum, sum ikki áður varð sæddur í nýggjari tíð. Henda náttin varð kallað «Krystalnáttin» vegna alt tað glas og rútar, sum varð sorað í hesum sambandi.

Hetta var eitt beinleiðis úrslit av syndabukkapolitikinum móti jøðunum, og sum «Jyllandsposten» ikki helt vera uttan grund!

Henda myndin er frá eini niðurbrendari synagogu í Berlin 10. november 1938.

Danmark varð hersett, og ein sendinevnd frá týsku lögregluni fekk eina hjartaliga móttöku, tá hon kom til Danmarkar at vitja fyrst í 40-unum. Danski lögreglustjórin takkaði týsku lögregluni fyrri gott samstarv og gleddist um, at teir eisini viðhvørt hövdu kunnað rætt týsku lögregluni eina hjálpanði hond!

Konservativ Ungdom

Tað visti seg, at tað sum nasisman stóð fyrri, hevði hug at fanga partar av danska ungdominum. Tað er einki dulmál, at ungmannafelagið hjá konservativa flokkinum var sera nógv ávirkað av

Framhald á síðu 10